

МЕХАНІЗМ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО РИЗИКУ ПІДПРИЄМСТВА

О. Ю. ПОЛЯКОВА

кандидат економічних наук

ЧУЙКО І. М.

ГОЛЬТЯЄВА Л. А.

ХАРКІВ

Прийняття рішень відносно будь-якої економічної проблеми в сучасних умовах неможливе без чітко сформульованої конкретної схеми послідовних дій, яка буде узгоджена зі стратегічними цілями розвитку підприємства. Поетапність вирішення забезпечує відповідний механізм. Використання таких схем при проведенні політики управління підприємством повинне сприяти сталому функціонуванню підприємства в даний час та в майбутньому забезпечити його процвітання.

Діяльність підприємства здійснюється в умовах взаємодії різноманітних внутрішніх складових й зовнішніх факторів, що впливають на підприємство. До таких зовнішніх чинників можна віднести й фінансові ризики підприємства, наслідки від дії яких неможливо чітко визначити або спрогнозувати. Оцінка впливу зовнішніх факторів на підприємство та подальше прогнозування того, як від цього зміниться фінансовий стан підприємства, можливе за допомогою застосування економіко-математичного апарату. В цій площині й виникає проблема оцінки фінансового ризику.

Вирішення розглядуваної проблеми представлено в роботах великої кількості зарубіжних та вітчизняних вчених, таких як: В. Б. Акулов [1], І. А. Бланк [2], Брегін Н. А. [3], А. Б. Камінський [4], Ю. Ю. Кінев

[5], И. Г. Кукукіна [6], І. О. Макаренко [7], Я. Невмержицький [8], В. Я. Нусінов [9], Т. В. Перекупнева [10], Ю. В. Пузанов [11], А. С. Шапкін [12] та ін. Аналіз існуючих підходів дозволив зробити висновок, що, по-перше, при виборі методики оцінки фінансового ризику необхідно мати чіткий механізм, за допомогою якого можливо здійснювати оцінку фінансового ризику. По-друге, цей механізм повинен забезпечувати гнучкість управління, тобто при зміні цілей управління або зовнішніх умов, можливо було з невеликими затратами та мінімальним часом відновити дієву схему управління. Та, по-третє, потрібно уникати експертної оцінки фінансового ризику, оскільки вона є досить суб'єктивною. Основна відмінність запропонованого механізму саме забезпечення об'єктивності отримуваної оцінки фінансового ризику.

Метою статті є розробка механізму оцінки фінансового ризику підприємства, заснованого на методах економіко-математичного моделювання.

Розроблювальний механізм – важлива структурна ланка загальної системи управління [13], оскільки для вироблення ефективних управлінських рішень необхідно не тільки знати про можливий фінансовий ризик, але й визначити його ступінь, тобто провести оцінку фінансового ризику.

Схема механізму оцінки фінансового ризику на підприємстві представлена на рис. 1 та складається з таких модулів: визначення видів ризиків, що впливають на підприємство; розпізнавання ступеню фінансового ризику; визначення чутливості підприємства до дії фінансових ризиків.

Метою представленого механізму є одержання оцінки фінансового ризику на підприємстві. У реалі-

Рис. 1. Механізм оцінки фінансового ризику підприємства

зації механізму використовуються економіко-математичні моделі, зокрема, імітаційна модель [14] та модель розпізнавання ступеня фінансового ризику підприємства [15]. Доцільність розробки даного механізму пояснюється необхідністю ідентифікації зони фінансового ризику підприємства для вироблення адекватних управлінських рішень.

Модуль 1. Визначення видів ризиків, які впливають на підприємство. У даному модулі поставлене завдання визначення джерел виникнення фінансових ризиків та встановлення структури ризикового середовища підприємства. Рішення завдання дозволяє виділити набір і значення можливих фінансових ризиків, які обираються у відповідності до класифікації фінансових ризиків [16]. Аналіз джерел виникнення ризиків є основою для визначення видів і ступеня впливу ризиків, тобто, для рішення завдання модуля 2.

Модуль 2. Розпізнавання ступеню фінансового ризику. У результаті проведення оцінки фінансового ризику визначаються зміни в поведінці підприємства, пов'язані з дією фінансових ризиків підприємства. Тому виконання даного кроку без помилок дозволяє одержати достовірну інформацію, що може стати основою якісного управління фінансовими ризиками. Призначенням даного модуля є побудова функцій належності, правил розпізнавання ступеню фінансового ризику підприємства та віднесення підприємства до відповідного класу ступеня фінансового ризику.

Таким чином, у даному модулі використовуються сучасні методи нечіткої логіки й нечіткого висновку, що дозволяють спростити процедуру прийняття рішень при збереженні необхідної точності результату.

Модуль 3. Визначення чутливості підприємства до дії фінансових ризиків. Основною метою розглянутого модуля є розробка імітаційної моделі управління фінансовими ризиками підприємства. Імітаційне моделювання, є перспективним напрямком для проведення такого роду досліджень, оскільки дозволяє виявити причинно-наслідкові зв'язки в системі й провести параметричні дослідження чутливості системи до дії фінансових ризиків. Головним результатом дослідження цього модуля є визначення стану підприємства в динаміці під впливом певного виду фінансового ризику на підставі результатів модуля розпізнавання ступеня фінансового ризику.

На основі проведених досліджень, розроблений механізм оцінки фінансового ризику підприємства, що складається із трьох модулів. Для кожного із них виділена його цільова спрямованість. Результатом реалізації запропонованого механізму є визначення впливу певного виду фінансового ризику підприємства на його фінансовий стан.

Впровадження механізму оцінки фінансового ризику підприємства додає гнучкості системі управління фінансовими ризиками в цілому, визначення впливу певного виду фінансового ризику підприємства на його фінансовий стан, надає можливість завчасно вжити необхідних заходів щодо зниження розміру можливих несприятливих наслідків, що істотно поліпшить результати господарської діяльності підприємства в цілому. ■

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Акулов В. Б.** Финансовый менеджмент. – П. : Петргу, 2002. – // <http://www.aup.ru>.
- 2. Бланк И. А.** Управление финансовыми рисками. – К. : Ника-Центр, 2005. – 600с.
- 3. Брегин Н. А.** Механизм оценки и управления финансовыми рисками предприятий. – Донецьк: Дон дует ім. М. Туган-Барановського, 2004. – 172с.
- 4. А. Б. Камінський.** «Моделювання фінансових ризиків». Монографія. – К. : «Київський університет». – 2006. – 304с.
- 5. Кинев Ю. Ю.** Оценка рисков финансово-хозяйственной деятельности предприятий на этапе принятия управленческого решения. // Менеджмент в России и за рубежом. – 2000. – №5. – <http://www.cf.in.ru>.
- 6. Кукукина И. Г.** Управление финансами: Учеб. Пособие. – М.: Юристъ, 2001. – 267 с.
- 7. И. О. Макаренко.** Учет факторов экономического риска при принятии решений на предприятии. // Актуальные проблемы экономики. – 2007. – №1 (67). – С. 69 – 75.
- 8. Я. Невмержицкий.** Финансовый риск та дивідендна політика підприємства // Ринок цінних паперів в Україні. – 2006. – №5–6. – С. 43–50.
- 9.** Оценка кредитоспособности промышленных предприятий: авторские методики: Монография / В. Я. Нусинов, Е. В. Нусинов, Е. В. Мищук и др. – Кривой Рог, 2007. – 206 с.
- 10. Т. В. Перекупнева.** Управление рисками малых и средних предприятий как инструмент максимизации их рыночной стоимости // Актуальные проблемы экономики. – 2007. – №5–6. – С. 110 – 117.
- 11. Пузанов Ю. В.** Информационная концепция риска // Управление риском. – 2005. – №2. – С. 35 – 43.
- 12. Шапкин А. С.** Экономические и финансовые риски. Оценка, управление, портфель инвестиций: Монография. – М. : «Дашков и Ко», 2003. – 544 с.
- 13. Гольяева Л. А.** Алгоритм управления финансовыми рисками развития предприятия // Управление развитием, №20(96). – Х. : ХНЕУ, 2010. – С. 171–173.
- 14. Гольяева Л. А., Полякова О. Ю.** Имитационная модель влияния рисков на деятельность предприятия // Материалы II Международной конференции «Современные проблемы моделирования социально-экономических систем». – Бизнес Информ. – 2010. – №4(2). – С. 6 – 9.
- 15. Гольяева Л. А.** Принципы построения моделей распознавания ступеня фінансового ризику // Математичні методи та моделі в оподаткуванні, бізнесі, економіці: збірник матеріалів VIII Міжвузівської наук. -практ. студентської конф. – Ірпінь: НУ ДПС України, 2010. – С. 24 – 26.
- 16. Гольяева Л. А.** Аналіз проблеми класифікації фінансових ризиків // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. пр. міжн. наук. -практ. Конференції. –Х. : ХІБМ. – 2008. – С. 147 – 153.